

Udskriftsdato: mandag den 12. januar 2026

KEN nr 9384 af 15/03/2001 (Historisk)

Ankestyrelsens principafgørelse U-11-01 om erhvervsevnetab - psykisk traume - psykogene symptomer - posttraumatisk belastningsreaktion - synsnedsættelse - arbejdsskade

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 103517-99

Ankestyrelsens principafgørelse U-11-01 om erhvervsevnetab - psykisk traume - psykogene symptomer - posttraumatisk belastningsreaktion - synsnedsættelse - arbejdsskade

Resume:

Psykiske symptomer efter et psykisk traume bedømmes efter méntabellens satser for posttraumatisk belastningsreaktion.

Psykogene, fysiske symptomer som følge af et psykisk traume kan ikke bedømmes ved direkte anvendelse af méntabellens satser for fysisk skade, men må vurderes skønsmæssigt under hensyn til de forvoldte ulemper i den personlige livsførelse.

Ankestyrelsen vurderede i den konkrete sag, at der forelå ganske særlige forhold, som kunne begrunde fravigelse af méntabellens satser ved bedømmelsen af psykogene symptomer som følge af arbejdsskaden.

Ankestyrelsen lagde ved den konkrete vurdering heraf vægt på, at der var tale om en vedvarende tendens til psykogene, fysiske gener i psykisk belastende situationer, samt at genernes omfang havde været varierende. Det indgik derfor i vurderingen, at sådanne gener ikke præger livsførelsen i samme omfang som tilsvarende, varige lidelser på organisk grundlag.

I den konkrete sag førte det til 20% mén efter tabellen og et skønsmæssigt tillæg på yderligere 10%.

Love:

Lov om sikring mod følger af arbejdsskade - lovbekendtgørelse nr. 943 af 16. oktober 2000 - § 13, § 32, stk. 1, § 32, stk. 2, § 33, stk. 1 og § 33, stk. 2

Sagsfremstilling:

Sagen omhandlede en nu 58-årig kvinde, som i november 1997 havde været udsat for et voldeligt overfald under udførelsen af sit arbejde.

Sikrede blev efterfølgende indlagt på hospital efter anfald i hjemmet med urinafgang og hyperventilation samt synstab og kraftnedsættelse i venstresidige ekstremiteter. Hun blev udskrevet efter ca. 1 måneds indlæggelse og indgik derefter i et ambulat genoptræningsforløb.

Arbejdsskadestyrelsen meddelte i afgørelse af 16. februar 1998 om anerkendelse af arbejdsskaden, at der ved beregningen af en eventuel erstatning ville blive taget hensyn til vedvarende nakkesmerter efter whiplash læsion i 1996.

Det fremgik af sagens lægelige oplysninger bl.a., at sikrede dagen efter ulykkestilfældet havde ubehag, smerter i baghoved og synstab. Ved en lægeundersøgelse kort efter overfaldet havde sikrede en betydelig synsnedsættelse både perifert og centralt. Der kunne ikke konstateres andre sikre neurologiske udfald, og CT-scanninger af hjernen den 15. og 27. november 1997 var normal.

Af en udtalelse fra juni 1998 fra Statens Øjenklinik fremgik det bl.a., at der blev konstateret stort set normalt centralsyn og synsfelter. Resultaterne af de foretagne specialundersøgelser var inden for normalområdet, og der blev således ikke konstateret tegn på varigt synshandicap. Det kunne dog ikke

udelukkes, at der på et tidspunkt havde været en vis påvirkning af hjernen, men selve undersøgelsesforløbet indicerede en væsentlig psykisk overbygning.

Ved den objektive undersøgelse blev der konstateret normal motorisk tonus og normal koordination på begge sider. Der var let generel kraftnedsættelse i alle muskelgrupper over venstre arm og venstre ben og let reduceret sensibilitet for stik og berøring i hele venstre arm.

Ved en fornyet speciallægeundersøgelse i november 1998 klagede sikrede fortsat over angst og svagt syn. Derudover havde sikrede periodevis problemer med hukommelsen og ordfindingsbesvær. Sikrede havde på dette tidspunkt ikke længere klager fra venstre side af kroppen. Resultatet af den neurologiske, objektive undersøgelse var normalt.

Sikrede fik med virkning fra den 1. januar 1999 tilkendt mellemste førtidspension på grundlag af arbejdsskadens følger.

Af en udtalelse fra maj 1999 fra en psykiater, som havde sikrede i behandling, fremgik bl.a., at sikrede havde betydelige gener efter overfaldet i form af konstant og let vakt angst. Der var tale om en kronisk dissociativ sanseforstyrrelse med partielt tab af syn i form af både uskarphed og indsnævret synsfelt. Tilstanden var blevet kronisk og havde medført en personlighedsændring med social tilbagetrækning og følelse af håbløshed.

Ved Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af 5. maj 1999 om varigt mén fik sikrede tilkendt godtgørelse for varigt mén svarende til 5%.

Ved afgørelsen om mén lagde Arbejdsskadestyrelsen vægt på, at sikrede har konstant og let vakt angst.

Ved oversendelsesskrivelse af 12. maj 1999 oplyste Arbejdsskadestyrelsen, at sikredes mén blev vurderet til 5%, fordi den forbigående blindhed og lammelse ikke ansås for at være betinget af ulykkestilfældet den 14. november 1997, men af personlighedsmæssige faktorer.

Sikredes forbund bemærkede med henvisning til oversendelsesskrivelsen fra Arbejdsskadestyrelsen, at sikrede ifølge sagens akter var både psykisk og fysisk fuldstændig rask indtil arbejdsskadens indtræden.

Forbundet henviste desuden til, at sikrede havde deltaget i kurser for senblinde på Statens Øjenklinik, at hun siden november 1998 havde gået til psykiatrisk behandling, samt at hun havde fået bevilget en ledsageordning. Sikrede havde desuden fået tilkendt mellemste førtidspension på grund af arbejdsskadens følger.

Det fremgik bl.a. af en udtalelse fra juli 1999 fra en øjenlæge, at der ved undersøgelsen blev konstateret normale forhold. Synsnedsættelsen bestod imidlertid, således at synet på både højre og venstre øje var 0,2 uden glas. Der var ingen bedring med glas. Det blev konkluderet, at der forelå en psykogen synsnedsættelse, det vil sige en psykisk blokering af synsindtrykkene, således at sikrede opfattede sig som værende blind. I betragtning af det langvarige forløb var der næppe mulighed for bedring af tilstanden.

Ved Arbejdsskadestyrelsens afgørelse af 20. august 1999 om tab af erhvervsevne fik sikrede tilkendt erstatning svarende til 25%. Arbejdsskadestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på arbejdsskadens art og omfang samt på, hvordan følgerne efter arbejdsskaden efter styrelsens skøn påvirkede sikredes mulighed for at varetage et arbejde. Det var bemærket i afgørelsen, at styrelsen var bekendt med, at sikrede havde fået tilkendt førtidspension svarende til en nedsættelse af erhvervsevnen med 2/3, det vil sige ca. 65%. Det var desuden bemærket, at styrelsen ikke er bundet af kommunens vurdering, men foretager en selvstændig vurdering af de konkrete forhold i den enkelte sag. Efter styrelsens vurdering kunne følgerne efter arbejdsskaden ikke begrunde et erhvervsevnetab på mere end 25%, og erstatningen var derfor fastsat

svarende hertil. I denne vurdering indgik, at arbejdsskadens følger i form af et psykisk mén svarende til 5% ikke kunne begrunde et højere erhvervsevnetab end 25%.

Sikrede fik i november 1999 afslag på rejsning af sag om forhøjelse af førtidspension samt afslag på bistandstillæg. Der var ved denne afgørelse bl.a. henvist til, at det på grund af lidelsens karakter ikke skønnedes godtgjort, at synsnedsættelsen skyldtes en varig lidelse.

Det fremgik af en psykiatrisk speciallægeerklæring fra december 1999 bl.a., at sikrede delvis havde genvundet synet, men at der var kommet svære psykiske symptomer med panikangst, besvimelsestendens, varierende grader af psykisk blindhed, grådlabilitet, social tilbagetrækning, hæmmet og indskrænket daglig livsførelse samt søvnbesvær.

Det blev konkluderet lægeligt, at diagnosen var dissociativ sanseforstyrrelse, og at der således var tale om psykogen blindhed. Det var bemærket hertil, at det var meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt at vurdere objektivt, i hvilket omfang sansetabet delvis var under bevidst kontrol. Der var intet, der tydede på, at den chokerende oplevelse nu ville kunne bearbejdes på anden måde end en transformation af følelseschokket til fysiske symptomer (herunder psykisk blindhed). Erfaringsmæssigt ændres tilstanden ikke, når tilstanden har bestået i 1-2 år. Det blev derfor konkluderet, at det nuværende funktionsniveau efter al sandsynlighed ville være varigt, og at nye behandlingsforsøg efter al sandsynlighed ville føre til yderligere regression og forværring af symptomerne.

Ankestyrelsen bad under behandlingen af sagen Arbejdsskadestyrelsen om bemærkninger til vurderingen af varigt mén, herunder særligt bedømmelsen af generne i form af forbigående blindhed og lammelse. Ankestyrelsen bad desuden om Arbejdsskadestyrelsens mere generelle bemærkninger til, i hvilket omfang méntabellen finder anvendelse i et tilfælde som det beskrevne, herunder om fysiske gener som følge af en psykisk skade efter styrelsens praksis bedømmes ved direkte anvendelse af méntabellen, hvor dette er muligt.

Arbejdsskadestyrelsen bemærkede hertil, at styrelsen ved sin afgørelse lagde vægt på den psykiatriske speciallægeerklæring fra juni 1998. Af denne fremgik det, at synsforstyrrelserne og lammelserne var svundet og dermed ikke gav anledning til mén af varig karakter. Styrelsen vurderede derfor ikke disse gener som fysiske mén. Endvidere var der i speciallægeerklæringen beskrevet forhøjet angstberedskab, men også forudbestående angstsymptomer med klare neurotiske træk. Af psykiske lidelser nævner méntabellen alene posttraumatisk belastningsreaktion. I denne diagnose indgår flere symptomer end angst alene, og på det grundlag vurderede styrelsen, at ménet for forhøjet angstberedskab, som beskrevet i denne sag, var mindre end mén for en egentlig posttraumatisk belastningsreaktion.

Sagen blev behandlet i principielt møde med henblik på afklaring af kriterierne for vurderingen af psykogene, fysiske symptomer som følge af et psykisk traume.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt, at arbejdsskaden havde medført varigt mén på 30%, jf. lovens § 33, stk. 1 og 2.

Ankestyrelsen fandt desuden, at arbejdsskaden havde medført tab af erhvervsevne på 65%.

Erstatningen for tab af erhvervsevne blev tilkendt med virkning fra den 1. januar 1999, idet sikrede havde fået tilkendt mellemste førtidspension med virkning fra denne dato.

Ankestyrelsen henviste til, at godtgørelse for varigt mén fastsættes på grundlag af skadens medicinske art og omfang og under hensyn til de af arbejdsskaden forvoldte ulemper i den personlige livsførelse, jf. lovens § 33, stk. 2.

Ved vurderingen af varigt mén tages der udgangspunkt i Arbejdsskadestyrelsens vejledende méntabel, for så vidt angår de skader, som er nævnt i tabellen. Tabellen er en normaltabel, hvilket vil sige, at udgangspunktet for vurderingen vil være tabellens satser, men at disse kan fraviges, når der foreligger ganske særlige forhold.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen om varigt mén som følge af arbejdsskaden vægt på de lægelige oplysninger, som var nævnt i grundlaget for afgørelsen.

Heraf fremgik bl.a., at sikrede havde psykiske symptomer i form af panikangst, besvimelsestendens, varierende grader af psykisk blindhed, grådlabilitet, social tilbagetrækning og søvnbesvær. Sikrede havde desuden tendens til urininkontinens, når hun blev forskrækket. Endelig havde hun ganske lette motoriske problemer i venstre side af kroppen.

Ankestyrelsen vurderede ved et skøn over de psykiske gener som følge af arbejdsskaden samt begrænsninger og ulemper i den daglige livsførelse, at omfanget af disse kunne sammenlignes med en middelsvær posttraumatisk belastningsreaktion. Dette svarer ifølge Arbejdsskadestyrelsens vejledende méntabel til en méngrad på 20%.

Der blev ved afgørelsen herudover givet et tillæg der skønsmæssigt blev fastsat til 10% mén. Det blev lagt til grund ved denne vurdering, at sikrede havde vedvarende tendens til psykogene (psykisk betingede), fysiske gener i psykisk belastende situationer, samt at genernes omfang i perioden siden arbejdsskadens indtræden havde været varierende. Ankestyrelsen lod det herefter indgå i vurderingen, at disse gener ikke prægede sikredes livsførelse i samme omfang som tilsvarende, varige lidelser på organisk grundlag. Ankestyrelsen fandt således, at der forelå sådanne ganske særlige forhold, at der ved bedømmelsen af sikredes psykogene gener som følge af arbejdsskaden var grundlag for at fravige méntabellens satser.

Der var ved afgørelsen om tab af erhvervsevne lagt vægt på, at sikrede inden arbejdsskadens indtræden arbejdede i fuldt omfang, og at hun efter en periode, hvor hun var beskæftiget i skånejob med henblik på tilbagevenden til sit tidligere arbejde, ophørte med at arbejde. Der var desuden lagt vægt på, at sikrede havde fået tilkendt mellemste førtidspension på grundlag af posttraumatisk stresstilstand, psykogen syns- nedsættelse og lammelse i den ene side.

Det var bemærket i afgørelsen, at Ankestyrelsen fandt, at overvejende sandsynlighed ikke talte imod, at de beskrevne gener kunne anses for at være en følge af arbejdsskaden, jf. lovens § 13. Efter denne bestemmelse anses et påvist tab af erhvervsevne eller et varigt mén for at være en følge af arbejdsskaden, medmindre overvejende sandsynlighed taler herimod. Ankestyrelsen fandt således ikke anledning til at foretage fradrag i godtgørelse eller erstatning som følge af forudbestående psykiske forhold.

Ankestyrelsen ændrede således Arbejdsskadestyrelsens afgørelse.